

TIE SELVIYTYMISEEN

Romano Missio ry

Tie selviytymiseen

Romano Missio ry

Helsinki 2023

Teksti: Copyright© Romano Missio ry 2023

Kuviot: Copyright© Romano Missio ry, ellei toisin mainita.

Kuva 1: Copyright© Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Julkaistu tekijänoikeuden haltijan luvalla.

Alkusanat

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on meidän kaikkien yhteinen ongelma. Tämä opas on tarkoitettu romaniniaisille avuksi lähisuhdeväkivallasta selviytymiseksi ja toipumiseksi.

*Tiedostaessani itseni ja oman olemukseni vahvuuden,
tunnen, miten seison omilla jaloillani vahvasti, tukevasti ja horjumatta.¹*

Tie selviytymiseen -opas on laadittu Romano Missio ry:n Arvokas elämä -hankkeessa Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskokouksen tuella.

---

¹ Runotalo 2023.

Sisällys

LÄHISUHDEVÄKIVALTA	5
MITÄ ON LÄHISUHDEVÄKIVALTA	5
SUOJELE LASTA.....	5
AVUN HAKEMISEN VAIKEUS	5
LÄHISUHDEVÄKIVALLAN MUOTOJA	5
VÄKIVALLAN SEURAUKSET.....	6
LÄHISUHTEESSA TAPAHTUVA PAHOINPITELY ON AINA RIKOS	6
MISTÄ TUKEA LÄHISUHDEVÄKIVALTAAN	7
ENNALTA EHKÄISEVÄ TUKE	7
TURVASUUNNITELMA	8
AKUUTIN TILANTEEN TOIMINTAOHJE.....	9
TURVAKODIT	10
TURVAKOTIEN YHTEYSTIEDOT.....	12
AKUUTIN TILANTEEN JÄLKEEN	12
TÄRKEÄT PUHELINNUMEROT	14
LÄHTEET	15

LÄHISUHDEVÄKIVALTA

MITÄ ON LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Lähisuhdeväkivallaksi kutsutaan väkivaltaa, jonka tekijä ja uhri ovat tai ovat olleet läheisessä suhteessa keskenään. Lähisuhdeväkivallan uhrina tai tekijänä voi olla kuka tahansa perheenjäsenistä. Lapsi voi olla lähisuhdeväkivallan uhri, vaikka häneen itseensä ei suoraan kohdistuisi väkivaltaisia tekoja.

SUOJELE LASTA

Vanhempana kohdistuva väkivalta on samalla väkivaltaa lapsia kohtaan, sillä lasten näkemä ja kuulema väkivalta on lasta vahingoittavaa. Väkivaltaisessa suhteessa eläminen estää sinua huolehtimasta lastesi turvallisuudesta riittävällä tavalla. Vanhemman on suojeltava ja varjeltava lapsiaan.

AVUN HAKEMISEN VAIKEUS

Lähisuhdeväkivallan kokeminen aiheuttaa pelkoa ja epävarmuutta tulevasta. Myös häpeä ja syyllisyyden kokemukset ovat yleisiä. Väkivaltaisesta suhteesta irtautuminen voi tuntua vaikealta tai jopa mahdottomalta.

Jos ammattilaisille tai poliisille kertominen tuntuu sinusta vaikealta, kerro ensin esim. ystävällesi, joka voi auttaa sinua viemään asiaa eteenpäin. Monet järjestöt tarjoavat myös apua ja neuvoa. Tarvittaessa voit keskustella tilanteestasi nimettömänä esim. soittamalla Nollalinjan maksuttomaan palvelunumeroon 080 005 005.

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN MUOTOJA

Lähisuhdeväkivaltaa voi olla monenlaista. Aina ei välttämättä tunnista, että jokin teko tai toiminta olisi väkivaltaa. Voi myös olla niin, että suhteessa on eletty jo pitkään ja väkivallan piirteitä on ollut siinä määrin, että niistä on tullut osa arkea. Väkivaltaa tai sen uhkaa voi kokea myös perheen ulkopuolelta olevien henkilöiden aiheuttamana. Väkivallan muodot ovat samankaltaisia huolimatta siitä, onko tekijänä oma puoliso, tuttava tai sukulainen.

Alla oleviin laatikoihin on koottu joitakin lähisuhdeväkivallan ilmenemismuotoja:

FYYSINEN VÄKIVALTA

Potkiminen, lyöminen, kuristaminen, tukistaminen, pureminen, repiminen, töniminen, ampuminen, puukottaminen, millä tahansa aseella satuttaminen, pakottaminen seksuaalisiin tekoihin

HENKINEN VÄKIVALTA

Kiristäminen, alistaminen, kontrollointi, vaino, muista ihmisistä eristäminen, syyttely, nimittely, lapsiin kohdistuvalla väkivallalla uhkaileminen, seuraaminen, vahtiminen sekä väkivallalla tai itsemurhalla uhkailu

TALOUDELLINEN VÄKIVALTA

Oman rahan saamisen estäminen tai pois ottaminen, itsenäisen rahankäytön kieltäminen tai kontrollointi, painostaminen velan ottamiseen, toisen velkaannuttaminen (otetaan lainoja toisen nimiin)

Lähisuhteessa koettu väkivalta jää harvoin yhteen kertaan. Usein on niin, että väkivaltaiset teot lisääntyvät ja pahentuvat ajan kuluessa.²

VÄKIVALLAN SEURAUKSET

Väkivallan kokeminen jättää aina jälkiä. Joskus jäljet ovat näkyviä, usein ne voivat olla myös näkymättömissä, henkisiä vaurioita. Pahimmillaan koettu väkivalta voi johtaa kuolemaan.

Väkivallan seurauksia voivat esimerkiksi olla: fyysiset vammat, pelko, henkinen pahoinvointi, fyysiset sairaudet ja oireet, traumat, lasten oireilu, sosiaalisten tilanteiden pelko, paniikkihäiriöt, unettomuus, syrjäytyminen, lasten huostaanotto ja asunnottomuus.

LÄHISUHTEESSA TAPAHTUVA PAHOINPITELY ON AINA RIKOS

”Lähisuhteessa tapahtuva pahoinpitely on aina rikos. Muita lähisuhteissa tapahtuvia rikoksia ovat väkivaltarikosten lisäksi muun muassa seksuaalirikokset, vapauden riisto ja muut henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset.”³

---

² Lähisuhdeväkivalta 2022.

³ Sinivaara 2012.

Virallinen syyttäjä voi nostaa syytteen väkivallan tekijää kohtaan, vaikka väkivallan uhriksi joutunut ei sitä vaatisi tai haluaisi⁴.

Jos lähisuhdeväkivallan uhrilla on rangaistus- ja korvausvaatimuksia virallisen syyttäjän ajamassa asiassa, voi tuomioistuimen määräyksellä saada asianajajan⁵.

Rikosilmoituksen tekoon, lähestymiskiellon hakemiseen ja rikosprosessiin liittyviin kysymyksiin voi saada neuvoja ja tukea soittamalla esim. Rikosuhripäivystyksen ilmaisnumeroon 116 006 (ma-pe klo 9–20).

MISTÄ TUKEA LÄHISUHDEVÄKIVALTAAN

Lähisuhdeväkivallan tai sen uhan kohteeksi joutuneelle on tarjolla monenlaista tukea. Auttamisjärjestelmä vaihtelee hiukan riippuen siitä, missä kunnassa asut. Yleisesti palvelut rakentuvat seuraavasti:

TERVEYDENHUOLTO

Perusterveydenhoito (terveyskeskukset), äitiys- ja lastenneuvolat, erikoissairaanhoito (sairaalat, psyko-sosiaaliset palvelut)

SOSIAALIHUOLTO

Perhesosiaalityö, lastensuojelu, aikuissosiaalityö, kriisipäivystys

KESKUSTELU- JA KRIISIAPU

Kuntien sosiaalihuollon palvelut, järjestöt, seurakunnat

Jos et tiedä, mistä hakea apua, soita ensin kuntasi sosiaalitoimeen tai Nollalinjan ilmaisnumeroon 080 005 005. Akuutissa hätätilanteessa soita apua numerosta 112.

Väkivaltaisesta suhteesta irtautumiseksi tarvitaan useimmiten melko pitkäaikaista tukea, jossa voidaan erottaa kolme osa-aluetta: ennalta ehkäisevä tuki, akuutin tilanteen tuki sekä akuutin tilanteen jälkeinen (toipumisvaiheen) tuki.

ENNALTA EHKÄISEVÄ TUKEA

Kaikissa perheissä on hyviä ja joskus huonoja hetkiä. Jos sinulla on tunne, että perheessäsi on vaikeita tilanteita esimerkiksi lasten kanssa tai vaikkapa päihteiden käytön vuoksi, älä jää yksin odottamaan muutosta. Kannattaa hakea apua perheen tilanteeseen ajoissa. Silloin voidaan estää kaikkien ongelmien kasaantuminen ja mahdollisesti jopa väkivaltaiset teot.

Lasten hoidon ja kasvatuksen pulmiin voi saada apua seurakunnilta, neuvolasta, päiväkodista, koulusta tai kunnan sosiaalipalveluiden kautta. Nykyään perheille tarjotaan perhetyötä ilman lastensuojelun asiakkuutta. On hyvä muistaa, että lastensuojelun asiakkuus ei tarkoita

⁴ Lähisuhdeväkivalta 2022.

⁵ Sinivaara 2012.

suoraan sitä, että lapset otettaisiin pois vanhemmilta. Lastensuojelun viranomaisten kanssa perhe voi miettiä, mitä tukea perheenjäsenet tarvitsevat, jotta saadaan olemassa oleviin haasteisiin muutosta.

ENNALTA EHKÄISEVÄ TUKI

Hae tukea ajoissa

Pyydä neuvoa seurakunnilta, neuvolasta, päiväkodista, koulusta

Ota yhteyttä kuntasi sosiaalitoimen perhepalveluihin

Jos et tiedä, mistä hakea apua, soita Nollalinjan ilmaisnumeroon 080 005 005

TURVASUUNNITELMA

Turvasuunnitelma⁶ auttaa sinua miettimään toimintavaihtoehtoja ja ennakoimaan väkivaltatilanteita. Sen avulla voit suojella itseäsi ja lastasi. Suunnitelman tekemiseen voit pyytää apua esim. ystävältäsi tai ammattilaiselta. Säilytä turvasuunnitelmaa sellaisessa paikassa, josta väkivallan tekijä ei sitä löydä. Jos sellaista paikkaa ei ole, mieti toimintaohjeita mielessäsi. Kun asioita pohtii ennakolta, jotakin jää aina mieleen. Alla olevien 8 kohdan avulla voit laatia oman turvasuunnitelmasi.

1. Jos minun ja lapsieni ei ole turvallista olla kotona, voin mennä:
2. Merkkejä, jotka ennakoivat tekijän käyttävän ehkä väkivaltaa (päähtymys, riitatilanne, kiihtynyt hengitys)
3. Kuinka pääsen poistumaan kotoa? (Roskien vienti, pesutuvassa käynti, lemmikin ulkoilutus, kaupassa käynti)
4. Mitä poistumisreittejä kodissa on? (Kodin pääovi, terassin ovi)
5. Voin kertoa väkivaltatilanteesta seuraaville naapureille (, jotka esim. kuullessaan kodistani epätavallista melua) tai ystäville, jotka voivat tarvittaessa kutsua poliisin:

Voin käyttää seuraavaa sanaa koodina lapsilleni tai ystävilleni, jotta he voivat kutsua apua:

6. Jos väkivallan tekijä ei asu kanssani, voin (esim. vaihtaa lukot, muuttaa, hakea lähestymiskieltoa)

---

⁶ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.

7. Tarvitsen seuraavia tavaroita lähtiessäni nopeasti pois kotoa:

- rahaa, pankkikortti
- varavaatteita itselleni ja lapselleni
- hygieniavälineitä
- avaimet kotiin ja autoon
- tärkeät asiakirjat
- lääkkeet

8. Etsi valmiiksi puhelinnumerot ja osoitteet avun saamiseksi. Kirjoita ne alla olevaan tietolaatikkoon ja/tai tallenna ne puhelimeesi:

NUMEROITA, JOISTA SAA APUA

HÄTÄKESKUS 112

Lähin turvakoti (puhelin ja osoite):

Kuntani sosiaali- ja kriisipäivystys (puhelin):

Ystävä (nimi, osoite, puhelin):

Taksi (puhelin):

AKUUTIN TILANTEEN TOIMINTAOHJE

Jos joudut väkivallan uhriksi, on toimittava ripeästi. Pyri poistumaan paikalta mahdollisimman nopeasti. Jos mahdollista, soita hätänumeroon 112. Jos et itse voi soittaa, niin ehkä voit soittaa ystävälle tai sukulaiselle, joka voi puolestasi ilmoittaa hätästäsi poliisille. Hakeudu tilanteen jälkeen mahdollisimman turvalliseen paikkaan, esim. turvakotiin.

Akuutti väkivaltatilanne on aina vaarallinen, se voi jopa olla hengenvaarallinen. Tilanteen ollessa ”päällä” ei toimintavaihtoehtoja ole paljon. Sen vuoksi on äärettömän tärkeää, että olisit varautunut tilanteeseen etukäteen esim. laatimalla turvasuunnitelman.

AKUUTIN VÄKIVALTATILANTEEN TOIMINTAOHJE

Soita poliisi, hätänumero 112

Jos sinulla on turvasuunnitelma, niin noudata sitä

Jos et voi itse soittaa apua, ilmoita ystävälle tai sukulaisille

Jos mahdollista, lähde pois paikalta

Hakeudu turvalliseen paikkaan, esim. turvakotiin

TURVAKODIT

Turvakodit⁷ tarjoavat tukea naisille, lapsille ja miehille silloin, kun kodissa ei enää ole turvallista olla väkivallan tai sen uhan vuoksi. Turvakodit antavat neuvoja myös puhelimitse.

Suomessa on tällä hetkellä 29 turvakotia. Turvakotipaikka ei ole sidottu asuinpaikkakuntaan. Voit siis mennä mihin tahansa turvakotiin huolimatta siitä, missä päin Suomea asut. Turvakotiin voi mennä mihin kellonaikaan tahansa.

Turvakodin henkilökunnalta voit pyytää apua kaikkiin sinua askarruttaviin kysymyksiin. Heiltä saat myös neuvoja siitä, mitä tukea on mahdollista saada turvakotijakson jälkeen.

Kuva 1: Tietoja turvakotipalveluista.⁸

⁷ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a; Turvakotipalvelut 2023.

⁸ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021b.

Turvakoti vain naisille

Turvakodit ovat yleisesti tarkoitettu sekä naisille että miehille. Salaisessa osoitteessa sijaitseva Monika-naiset liitto ry:n Turvakoti Mona on tarkoitettu vain naisille ja lapsille⁹.

Turvakoti ja lemmikit

Turvakoteihin ei pääsääntöisesti voi ottaa kotieläintä mukaan. Jos et halua jättää lemmikkiäsi kotiin, niin yritä saada se ystäväsi tai sukulaisesi hoitoon.

Useimmilla¹⁰ turvakodeilla on kuitenkin vapaaehtoisia eläintenhoitajia, jotka voivat ottaa lemmikkisi hoitoon silloin, kun itse olet turvakodissa.

Muutamalla turvakodilla on joitakin asiakaspaikkoja varattu siten, että mukana voi olla lemmikki. Huomioithan, että turvakodin kanssa on kuitenkin sovittava lemmikin mukana olosta aina erikseen.

Seuraavat turvakodit ottavat vastaan myös lemmikkieläimiä (tilanne 9/2023):

- **Turvakoti Mona:** Kolme lemmikkipaikkaa.
- **Helsinki, Sophie Mannerheimin turvakoti:** Kolme lemmikkipaikkaa, johon voidaan ottaa häkki/terraarioeläin.
- **Hämeenlinnan turvakoti:** Yksi lemmikkipaikka.
- **Joensuun turvakoti:** Yksi lemmikkipaikka häkkieläimelle.
- **Kerava, Keski-Uudenmaan turvakoti:** Yksi lemmikkipaikka.
- **Kokkola, Kokkolan ensi- ja turvakoti:** Yksi lemmikkipaikka.
- **Porin Esikon turvakoti:** Yksi lemmikkipaikka.
- **Raasepori, Villa Familia:** Yksi lemmikkipaikka.
- **Oulu, Oulun ensi- ja turvakoti ry:** Yksi lemmikkipaikka.
- **Raahe, Raahen ensi- ja turvakoti ry:** Yksi lemmikkipaikka.

Turvakoti ja romaniasiakas

Turvakotien henkilökunta on koulutettu palvelemaan kaikkia asiakkaita tasavertaisesti. Romaniasiakkaan mahdollisia erityisiä tarpeita pyritään yleensä ottamaan hyvin huomioon.

Kerro henkilökunnalle omaan tilanteeseesi liittyvistä tarpeista.

Jos tarvitset lisätukea kulttuuriin liittyvissä kysymyksissä, ota yhteyttä Romano Missioon (p. 09 351 1366) tai johonkin toiseen romanijärjestöön (kts. yhteystiedot oppaan lopusta).

---

⁹ Turvakoti Mona.

¹⁰ Nettiturvakoti.

TURVAKOTIEN YHTEYSTIEDOT

Jos haluat nopeasti selvittää sinua lähinnä olevan turvakodin osoitteen ja puhelinnumeron, niin soita 24/7 päivystävään Nollalinjan ilmaisnumeroon 080 005 005, josta kerrotaan turvapaikan tiedot ja paikkatilanne.

Katso Nollalinjan sivuilta ajantasaiset, koko Suomen turvakotien yhteystiedot linkistä: <https://nollalinja.fi/turvakoti/turvakotien-yhteystiedot/>

AKUUTIN TILANTEEN JÄLKEEN

Väkivallan uhriksi joutuminen on traumaattinen kokemus, joka voi heijastua hyvinvointiisi monella tavalla. Voit kokea voimattomuutta selviytyä arkisista askareista tai lasten hoidosta, itseluottamus ja itsearvostus voi laskea ja voi olla vaikea luottaa muihin ihmisiin ja ylläpitää ystävyyssuhteita. Voit kokea myös ihan fyysistä sairauden tunnetta, kärsiä unettomuudesta tai painajaisista. Väkivaltakokemusten seurauksia voisi verrata myös pitkäaikaisen stressin aiheuttamiin seurauksiin.¹¹

Monta kertaa ulospääsy edellä kuvatuista vaikutuksista on vaikeaa, jos ei saa jostain apua. Älä jää ajatustesi ja tunteuksiesi kanssa yksin, kannattaa hakea apua.

Sinulla on mahdollisuus saada apua ja tukea asuinkuntasi järjestämistä palveluista. Myös monet järjestöt tarjoavat tukea, neuvoja ja apua lähisuhdeväkivaltaa kokeneille. Tässä oppaassa on mainittu vain muutama auttajataho. Sinulle sopivan tuen löytämiseksi kysy neuvoa soittamalla esim. Romano Missiolle (09 351 1366, vain virka-aikana), Nollalinjalle (080 005 005, avoinna 24 h) tai mihin tahansa turvakotiin.

Apua, tukea ja neuvoja on saatavissa esim.

Kuntien sosiaali- ja kriisipäivystys	- heti väkivaltatilanteen jälkeen, jokaisella kunnalla oma puhelinnumero, kasvokkain tai puhelimitse annettavaa lyhytkestoista apua
Kuntien perhepalvelut	- perhepalvelut, lastensuojelu
Nollalinja	- p. 080 005 005, ilmaisnumero, päivystää 24 h, ei tarvitse kertoa nimeä, keskustelutuki, neuvoja oikean

---

¹¹ Naisten linja 2023.

tuen löytämiseksi, tiedustelut vapaasta turvakotipaikasta

Rikosuhripäivystys (RIKU)

- p. 116 006; maksuton neuvonta- ja tukipuhelin, jos olet tai epäilet olevasi rikoksen uhri ja tarvitset neuvoja ja tukea, auttaa esim. rikosilmoituksen tekemisessä tai lähestymiskiellon hakemisessa

Naisten Linja

- p. 0800 02400; maksuton neuvonta- ja tukipuhelin, keskustelutuki, vertaisryhmiä Helsingissä ja verkossa

Ensi- ja turvakotien liitto ry

- palvelut ympäri Suomea, turvakotien väkivaltatyön avopalvelut, yhteystiedot linkistä <https://ensijaturvakotienliitto.fi/apua-sinulle/apua-lahellasi/>

Turvaverkko Helsinki

- p. 040 645 3622; väkivaltaa tai sen uhkaa kokeville, vertaisryhmiä ja henkilökohtainen tuki, tapaamiset Turvaverkon toimipisteessä tai asiakkaan haluamassa paikassa pääkaupunkiseudulla, puhelimitse tai chatissa

TÄRKEÄT PUHELINNUMEROT

Kun tarvitset apua heti

HÄTÄTILANTEESSA SOITA 112

Kun haluat kertoa kokemuksistasi ja tilanteestasi tai kysyä neuvoa, soita tai chattaa, nimeä ei ole pakko kertoa

NOLLALINJA Soita 080 005 005

Myös vapaan turvakotipaikan tiedustelut

<https://nollalinja.fi/>

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Soita 116 006

Ma-pe 9–20, CHAT arkisin 9–15

Jos olet joutunut rikoksen kohteeksi ja haluat puhua asiasta tai pyytää ohjeita esim. lähestymiskiello, rikosilmoitus

<https://www.riku.fi/>

MLL NUORTEN NETTI lapsille ja nuorille.

Soita 116 111.

<https://www.nuortennetti.fi/>

Ma-pe klo 14–20, la-su 17–20, CHAT joka päivä klo 17–20

Kun haluat jutella romanitaustaisten ammattilaisten kanssa, soita

Suomen Romaniyhdistys ry	044 088 1003, info@suomenromaniyhdistys.fi
Suomen Romanifoorumi ry	044 337 7102, 044 2933947, info@romanifoorumi.fi
Elämä ja Valo ry	040 700 0134, info@elamajavalo.fi
Romano Missio ry	09 351 1366, toimisto@romanomissio.fi
(Paikallisromanijärjestöjen yhteystietotiedustelut Suomen Romanifoorumi ry:stä)	

LÄHTEET

Sähköiset lähteet

Lähisuhdeväkivalta 2022. Poliisi. Viitattu 20.8.2023. <https://poliisi.fi/lahisuhdevakivalta>

Naisten linja 2023. Väkivallasta toipuminen. Naisten linja Suomessa ry. Viitattu 1.9.2023. <https://naistenlinja.fi/vakivallasta-toipuminen/>

Nettiturvakoti. Turvakodit. Ensi- ja turvakotien liitto. Viitattu 25.8.2023. https://nettiturvakoti.fi/nain-haet-apua/turvakodit/#lemmikit_turvakodissa

Runotalo 2023. Viitattu 23.8.2023. <https://runotalo.fi/2017/10/05/10-positiivista-ja-tsemppaavaa-voimarunoa/>

Sinivaara, M. 2012. Lähisuhdeväkivalta on rikos 23.01.2012. Opuslex. Viitattu 4.9.2023. <https://www.opuslex.fi/artikkelit/perhe-ja-perinto/lahisuhdevakivalta-rikos>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a. Turvakodit. Viitattu 25.5.2023. <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/turvakodit>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Henkilökohtainen turvasuunnitelma. Viitattu 24.8.2023. <https://thl.fi/documents/605877/1663634/Henkil%C3%B6kohtainen+turvasuunnitelma/c0e9cbe0-0732-4196-8709-81bdb1177d9b>

Turvakoti Mona. Viitattu 25.8.2023. <https://monikanaiset.fi/turvakoti-mona/>

Turvakotipalvelut 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Viitattu 25.8.2023. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/sosiaalipalvelut/turvakotipalvelut>

Kuvat

Kuva 1. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021b. Turvakotifaktoja 2021. Viitattu 24.5.2023. <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/turvakodit>

Romano Missio ry 2023

©Romano Missio ry

Romano Missio ry